

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นศึกษา โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์
เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

COMMUNITY-BASED LEARNING AND ELECTRONIC MEDIA IN LOCAL
STUDIES TO DEVELOP LIFELONG LEARNING SKILLS FOR
MATHAYOM SUKSA FOUR STUDENTS

วุฒิชัย เทียมยศ¹ และอนัน ปันอินทร์²
Wuttichai Tiamyod¹, and Anan Panin²

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Master of Educational Studies, Faculty of Education, Silpakorn University

²Faculty of Education, Silpakorn University

E-mail: Wut5@hotmail.com

Received:	December 15, 2020
Revised:	March 18, 2021
Accepted:	March 24, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบูรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ 3) ศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบูรพา และ 4) แบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตนบ่อยครั้ง 2) ผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบูรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ABSTRACT

This study aimed to 1) examine lifelong learning skills of Mathayomsuksa 4 students using community-based learning and electronic media, 2) compare learning achievements of Mathayomsuksa 4 students before and after studying Nong Chok, Bangkok Sud Burapha lesson through community-based learning and electronic media, and 3) study productive competency in electronic media task of Mathayomsuksa 4 students after using community-based learning and electronic media. The participants included 35 students in Mathayom 4/8 enrolled in the second semester of 2019 school year from Bodindecha (Sing Singhaseni) 4 School, Secondary Educational Service Area Office 2, Nong Chok District, Bangkok. The research instruments consisted of 1) lesson plans, 2) Lifelong Learning Skills Questionnaire, 3) Lesson Test about Nong Chok, Bangkok Sud Burapha, and 4) Rating Scales for Productive Competency in Electronic Media Task. The data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test dependent.

The findings were as follows: 1) Mathayomsuksa 4 students' overall lifelong learning skills were often performed after using community-based learning and electronic media. 2) Mathayomsuksa 4 students' learning achievements on Nong Chok, Bangkok Sud Burapha lesson through community-based learning and electronic media were significantly higher than those before learning at the 0.05 level. 3) Mathayomsuksa 4 students' productive competency in electronic media tasks after using community-based learning and electronic media was at a good level.

Keywords

Community-Based Learning, Electronic Media, Lifelong Learning Skills

ความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตที่จะเรียนรู้ รับรู้ได้สูงสุดตลอดเวลาทุกสถานที่ทุกแหล่งเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ในการใช้ชีวิตและการทำงานที่ต้องศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มศักยภาพและยกระดับตนเองให้สามารถ แข่งขันในสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ได้อย่างต่อเนื่องเพื่อความอยู่รอดและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ Chaaya, Siribanpitak, & Sumettikoon (2015)

การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีความสำคัญในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ควรปลูกฝังหรือสร้างให้เกิดขึ้นในทุกช่วงวัยของชีวิต จากการสังเกตและวิเคราะห์ผู้เรียนของผู้วิจัย

พบว่าผู้เรียนยังขาดพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นทักษะในด้านการคิด ทักษะการเรียนรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี ซึ่งผู้เรียนอาจมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวยังไม่ถึงเวลา ประกอบกับในชีวิตประจำวันผู้เรียนก็เรียนหนังสือเป็นปกติอยู่แล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นเป็นเรื่องจำเป็น ที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสอดแทรกให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติ ซึ่งสอดคล้องกับ Sakcharoen (2015) การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิต นับเป็นกระแสหลักของสังคมในปัจจุบันที่ต้องการให้ประชาชนในสังคมได้ตระหนักถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่ไม่ได้สิ้นสุดลงหลังจบการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดแทรกไปในวิถีชีวิตของมนุษย์ เป็นสิ่งที่เกิดมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ความรู้จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นมีอยู่หลายกิจกรรม

เขตหนองจอก เป็นเขตปกครองที่ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกสุดของกรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์พื้นที่พบว่าจุดเด่นที่เป็นลักษณะร่วมของพื้นที่ คือการอยู่ร่วมกันของประชาชนที่มีความแตกต่างในด้านศาสนา ส่งผลประวัติศาสตร์ความเป็นท้องถิ่นหนองจอกนั้น มีความน่าสนใจและต้องมีการปลูกฝังเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ รักและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง แต่เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้กลับเป็นที่รับรู้ของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นหลังน้อยมาก ส่งผลทำให้สภาพวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการอนุรักษ์ รวบรวมเพื่อสืบทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งปลูกฝัง ให้เกิดกับคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะตัวผู้เรียนที่ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่จะเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นสถานศึกษาที่มีหน้าที่บริการด้านวิชาการให้แก่ผู้เรียนและชุมชน ซึ่งประชากรผู้เรียนของโรงเรียนมีความหลากหลายมาจากพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่เขตหนองจอก เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง รวมไปถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้เรียนที่มาจากต่างพื้นที่นั้น จะมีความรู้ในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเขตหนองจอก อันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนนั้นน้อยมาก ซึ่งอ้างอิงได้จากผลการเรียนรู้ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ที่เปิดสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตร ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนในการศึกษาถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเขตหนองจอก ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้มีการนำชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ ปราชญ์ผู้รู้ในท้องถิ่น ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่เขตหนองจอก โดยออกแบบให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงไปเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Panich (2014) ที่ให้ทัศนะว่า โรงเรียนต้องแสวงหาแนวทางจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับองค์กรหรือกลไกต่าง ๆ ในชุมชนและในสังคม นั่นคือ การเรียนรู้แบบ “สถานที่เป็นฐาน” (Place-Based Learning: PBL) เรียกว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบเดิม กล่าวคือ การเรียนรู้แบบเดิมผู้เรียนรับการถ่ายทอดจากผู้สอนโดยตรง (Reception Learning) ในขณะที่การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบ (Discovery Learning) มีการวิเคราะห์ การประเมิน และการแก้ปัญหา โดยมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ Janjamsai (2015)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นแหล่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือเป็นกระบวนการเรียนการสอนในชุมชน เพื่อให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในองค์ความรู้ที่กำหนดจากชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งด้านกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล Sosome (2010) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งในหลายทักษะนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ทักษะการคิด ทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมาออกแบบเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เป็นกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ว่าตนเองประสงค์จะเรียนรู้อะไร โดยมีชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้อันกว้างขวางที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ขั้นตอนวางแผนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นตอนดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน 3) ขั้นตอนสะท้อนคิด และ 4) ขั้นตอนประเมินผล ซึ่งในทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม มีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาร่วมในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนสะท้อนผลความรู้โดยการผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากสภาพบริบทของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปเรียนรู้จากชุมชนร่วมกับการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ เกิดทักษะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสะท้อนผลการศึกษาออกมาเป็นผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นผลงานที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการจัดการเรียนรู้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับใด
2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
3. ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
(ม.4-6) ในพื้นที่เขตหนองจอก จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาสุวินทวงศ์ โรงเรียน
มัธยมวัดหนองจอก และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 967 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 ของโรงเรียน
บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน ซึ่ง
ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็น
หน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพา จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ เวลา
14 คาบเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 4
ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นตอนกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน 3) ขั้นสะท้อนคิด
และ 4) ขั้นประเมินผล ซึ่งในทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม มีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาร่วมในการ
จัดการเรียนรู้ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ได้ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง
ฉบับที่ 0.98 ดังนั้นจึงถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้

2. แบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ เพื่อวัด
ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับ
ระดับพฤติกรรมกาปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแบบแบบวัดทักษะ
การเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและค่าดัชนีความสอดคล้อง
จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงถือว่า
สอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการใช้ภาษา
มาปรับปรุงแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพา เป็นแบบทดสอบ
เลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เพื่อใช้สอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยวิเคราะห์
แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ตามระดับความรู้ของผู้เรียนที่แสดงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ซึ่งผ่านการ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์หาค่าดัชนีความ
สอดคล้องแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงถือว่าสอดคล้องกัน
ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ นำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กับกลุ่มตัวอย่าง นำผลมาวิเคราะห์
คำนวณหาค่าระดับความยากง่าย (p) ได้ค่าระหว่าง 0.21-0.67 และค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ค่า
ระหว่าง 0.22-0.85 จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยใช้สูตร KR – 20 ของ Kuder – Richardson ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผล การเรียนรู้ เท่ากับ 0.84

4. แบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ มีองค์ประกอบในการประเมิน 3 ด้าน คือด้านการวางแผน การทำงาน ด้านกระบวนการทำงาน และด้านผลงานและการนำเสนอ ซึ่งแบบประเมินความสามารถ ในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา และค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงถือว่าสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิต เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนในการวิเคราะห์ชุมชนเพื่อเลือกแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น นำข้อมูล ที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดรูปแบบวิธีการ เพื่อสร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต แบบประเมินความสามารถในการ สร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และนำเครื่องมือที่สร้างมาพัฒนาปรับปรุงข้อบกพร่องตามคำแนะนำ ของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จนได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่พร้อมนำไปใช้ในงานวิจัย ก่อนเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ เพื่อวัดความรู้พื้นฐานและเก็บผลการทำแบบทดสอบไปเปรียบเทียบกับผล การเรียนรู้หลังเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 โดยทำการสอนสัปดาห์ละ 2 คาบเรียน จำนวน 14 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมระยะเวลา 7 สัปดาห์ เมื่อเรียนจบผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผล การเรียนรู้ และแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินและสรุปผล เป็นขั้นการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงจากการสร้าง ผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมด ประกอบด้วย ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อน เรียนและหลังเรียน ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และข้อมูลที่ได้จากการ ประเมินความสามารถในการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้เรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยนำข้อมูลที่ผู้เรียนตอบในแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) ซึ่งผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ในการให้ความหมายของค่าที่ประเมิน ได้ดังนี้

- (5) เป็นประจำ หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้น ทุกครั้ง
(4) บ่อยครั้ง หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้น บ่อยครั้ง
(3) บางครั้ง หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้น เป็นบางครั้ง
(2) ไม่ค่อยปฏิบัติ หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้น นาน ๆ ครั้ง
(1) ไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง นักเรียนไม่มีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้นเลย

ซึ่งคะแนนระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่ได้จากการทำแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ของนักเรียน นำไปแปลความหมายค่าระดับคุณภาพ เพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัย โดยมีเกณฑ์คะแนน
5 ระดับ ซึ่งปรับจากเกณฑ์ของลิเคิร์ท ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ เป็นประจำ
3.50 – 4.49 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ บ่อยครั้ง
2.50 – 3.49 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ บางครั้ง
1.50 – 2.49 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ ไม่ค่อยปฏิบัติ
1.00 – 1.49 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ ไม่ปฏิบัติเลย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หนองจอก
บางกอกสุดบูรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
ร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ด้วยการ
ทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการสร้าง
ผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำคะแนนที่ได้
จากแบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไปแปลความหมายค่าระดับ
คุณภาพ เพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัย โดยมีเกณฑ์คะแนนดังนี้ ดังนี้

- 2.50 – 3.00 หมายความว่า ผู้เรียนมีความสามารถ อยู่ในระดับ ดี
1.50 – 2.49 หมายความว่า ผู้เรียนมีความสามารถ อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.00 – 1.49 หมายความว่า ผู้เรียนมีความสามารถ อยู่ในระดับ ปรับปรุง

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตน เรื่องทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	$\bar{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติตน	ลำดับ
ทักษะหลักที่ 1 ทักษะการคิด				
1.1 ทักษะคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์	4.05	0.68	บ่อยครั้ง	1
1.2 ทักษะการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์	4.07	0.78	บ่อยครั้ง	
1.3 ทักษะการคิดคำนวณ	4.04	0.80	บ่อยครั้ง	
1.4 ทักษะการคิดแก้ปัญหา	4.09	0.73	บ่อยครั้ง	
รวมทักษะการคิด	4.06	0.74	บ่อยครั้ง	
ทักษะหลักที่ 2 ทักษะการเรียนรู้				
2.1 ทักษะการรู้สารสนเทศ	4.03	0.66	บ่อยครั้ง	2
2.2 ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	4.00	0.67	บ่อยครั้ง	
2.3 ทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์	3.99	0.84	บ่อยครั้ง	
2.4 ทักษะการวิจัย	3.95	0.76	บ่อยครั้ง	
รวมทักษะการเรียนรู้	3.99	0.73	บ่อยครั้ง	
ทักษะหลักที่ 3 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร				
3.1 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.02	0.81	บ่อยครั้ง	1
3.2 ทักษะการสื่อสาร	4.10	0.72	บ่อยครั้ง	
รวมทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.06	0.76	บ่อยครั้ง	
รวมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 3 ทักษะหลัก	4.03	0.74	บ่อยครั้ง	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ ของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับแรกมีการปฏิบัติตน เท่ากัน 2 ทักษะ คือทักษะการคิด ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.74$) และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.76$) โดยทั้ง 2 ทักษะมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับบ่อยครั้ง และลำดับสุดท้าย คือทักษะการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.73$) มีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับบ่อยครั้ง

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อค้น พบว่า ในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในทุกช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กล่าวคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งระหว่างการจัดกิจกรรมผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ร่วมกันระดม

ความคิด เพื่อวางแผนการสำรวจพื้นที่ชุมชน ร่วมกันจัดทำโครงการการศึกษาชุมชน นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน ผู้เรียนได้สำรวจพื้นที่ชุมชนตามที่กลุ่มของตนเองได้วางแผนไว้ โดยการสำรวจชุมชนนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทุกคนร่วมเป็นหมู่คณะเพื่อให้ร่วมกันศึกษาและเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดทำผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนคิด เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชุมชนในแต่ละประเด็นมาอภิปรายสรุปผล มีการนำเนื้อหาที่ได้จากการสำรวจชุมชนมาร่วมกันเพื่อหาข้อสรุป ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ร่วมกันจัดทำแผนที่เดินดิน เป็นการจำลองพื้นที่ เส้นทางในการสำรวจพื้นที่ชุมชน และมีการจัดทำผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผลผู้เรียนจากการนำเสนอผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากการสำรวจพื้นที่ชุมชน จากข้อค้นพบในการวิจัยโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตารางที่ 2 ผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพา

ผลการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	t	p
ก่อนเรียน	20	7.57	1.74	29.76	.00*
หลังเรียน	20	15.20	1.71		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพา พบว่า คะแนนผลการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 15.20$, $SD = 1.71$) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X} = 7.57$, $SD = 1.74$)

ตารางที่ 3 ความสามารถในการผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ด้านที่	รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับความสามารถ	ลำดับที่
1	การวางแผนการทำงาน	2.52	0.51	ดี	3
2	กระบวนการทำงาน	2.54	0.50	ดี	2
3	ผลงานและการนำเสนอ	2.64	0.49	ดี	1
	รวม	2.56	0.50	ดี	-

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.56, SD = 0.46$) เมื่อเรียงตามลำดับโดยพิจารณาในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับแรกคือด้านผลงานและการนำเสนอ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.64, SD = 0.40$) ลำดับต่อมาคือด้านกระบวนการทำงาน อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.54, SD = 0.45$) และลำดับสุดท้ายคือด้านการวางแผนการทำงาน อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.52, SD = 0.53$)

อภิปรายผล

1. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตนบ่อยครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากบริบทของชุมชน ทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหาความรู้ในห้องเรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น สถาปัตยกรรมศาสตร์ ประวัติความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และความรู้ที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชน ซึ่งผู้เรียนได้มีการสำรวจพื้นที่สำรวจชุมชน การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงจากประสบการณ์ตรง โดยใช้บริบทที่มีอยู่จริงในชุมชน มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่ง Hiemstra (1993 cited in Galbraith , 1995) ได้กล่าวถึงหลักการของการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) โดยที่สมาชิกทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาบริบทของชุมชน เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการจัดการเรียนรู้และหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งผลให้ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่าลำดับแรกมีระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนเท่ากัน 2 ทักษะ คือทักษะการคิด และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และลำดับสุดท้าย คือทักษะการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทักษะการคิด และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งสองทักษะมีการปฏิบัติตน อยู่ในระดับบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นระดับค่าเฉลี่ยที่สูงเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดจากการที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้อย่างแท้จริงในทุก ๆ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้คิดวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางการทำงานด้วยตนเอง ออกแบบผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านกระบวนการกลุ่มโดยอิสระ ส่งผลทำให้ทักษะการคิดและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยที่สูงเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับ Gradner (2006) ที่กล่าวว่า

ครูสามารถเสริมสร้างการทำงานให้แก่นักเรียน ได้โดยการมอบหมายงานกลุ่มให้นักเรียนรับผิดชอบร่วมกัน ให้นักเรียนฝึกการทำงานตามหน้าที่ของตนเอง และเคารพให้เกียรติในหน้าที่ของผู้อื่น เช่นกัน กล่าวคือ นักเรียนต้องเชื่อมั่นในความสามารถของสมาชิกกลุ่มและร่วมกันทำงาน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

ทักษะการเรียนรู้ มีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับบ่อยครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทักษะกระบวนการเรียนรู้ เป็นขั้นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องลงไปสำรวจพื้นที่ ชุมชน ตามที่กลุ่มของตนสนใจเพื่อเก็บข้อมูลนำไปผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการสำรวจพื้นที่ ชุมชนนั้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้เรื่องการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อมีอุปสรรคเกิดขึ้น การวางแผน ในห้องเรียนกับการลงมือปฏิบัติจริงมีความแตกต่างกัน อาจทำให้ผลงานที่ได้ไม่เป็นไปตาม วัตถุประสงค์จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของทักษะการเรียนรู้อยู่ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้บทบาทของผู้สอน ถือว่ามีความสำคัญและส่งผลต่อโดยตรงต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับ Chaijaroen (2014) ที่ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการ ร่วมมือในลักษณะของกระบวนการกลุ่ม ซึ่งต้องอาศัยครูผู้สอนคอยควบคุมดูแล ตามแนวทางการโค้ช (Coaching) ที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยเปลี่ยนบทบาท ของผู้สอนจากหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้มาเป็น “ผู้ชี้แนะ” ที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่ ผู้เรียน สนับสนุนผู้เรียนในการแก้ปัญหาหรือการเรียนรู้ในกรณีที่ผู้เรียนเกิดปัญหาและอุปสรรค

จากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ Suwannawong (2015) ที่ได้ศึกษาการ พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชนมีความเหมาะสมใน การนำไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน โดยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลง ระดับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเพิ่มขึ้นและกิจกรรมยังมีประโยชน์ต่อชุมชนในเชิงของการอนุรักษ์ คุณค่า ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chutsuriyawong (2014) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุนและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิดและการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และมีการยืดหยุ่น เวลา ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน

2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน 3) ขั้นสะท้อนคิด และ 4) ขั้นประเมินผล นั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากบริบทในชุมชน ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ในห้องเรียนเรื่องข้อมูล พื้นฐานของชุมชนในด้านต่าง ๆ ในขั้นที่ 1 ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการทบทวนเนื้อหาความรู้และเตรียม ความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนการลงพื้นที่สำรวจชุมชน ประกอบกับความรู้ที่เกิดจากกิจกรรมการ เรียนรู้ชุมชนในขั้นที่ 2 ซึ่งผู้เรียนได้มีการสำรวจพื้นที่สำรวจชุมชนตามประเด็นที่กลุ่มของตนเอง

มีความสนใจ ตลอดจนการสะท้อนคิดเพื่อสรุปองค์ความรู้ในชั้นที่ 3 และการจัดทำผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในชั้นที่ 4 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนั้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงจากประสบการณ์ตรง โดยใช้บริบทที่มีอยู่จริงในชุมชนมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับ Sosome (2010) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ หลักการภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่ง David Kolb (cited in Bedri & Dowling, 2017) ได้กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้สัมผัส “ธรรมชาติที่แท้จริงขององค์ความรู้” นั้น เช่น การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การพูดคุยการประชุม เป็นต้น 2) การสะท้อนการเรียนรู้/ ทบทวนการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะมีการสะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน 3) การสรุปองค์ความรู้ ที่ผู้เรียนจัดวางองค์ความรู้ใหม่ผสมผสานกับองค์ความรู้เก่าด้วยตนเอง เช่น การเขียนแผนภาพโน้ตทัศน์ การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็นรูปแบบหรือกรอบความคิด การนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติอีกครั้งเพื่อพิสูจน์การเรียนรู้ของตนเอง

นอกจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแล้ว งานวิจัยเรื่องนี้ได้มีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกขั้นตอน ทั้งใช้เป็นสื่อประกอบการสอน เป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าเพิ่มเติม ตลอดจนการสะท้อนผลการเรียนรู้ในรูปแบบของการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากการสำรวจชุมชนเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสะดวกและมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Watthanakuljaroen (2010) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นมีประโยชน์ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ที่นอกเหนือจากการศึกษาจากเอกสารและตำรา ช่วยเพิ่มช่องทางในการแสวงหาความรู้ตามอัธยาศัย โดยผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาที่ตนเองจากเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาหลากหลายตามที่คุณเรียนสนใจ สามารถนำมาใช้เสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และสามารถศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Ratre (2011) ได้กล่าวว่าการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเรียนการสอนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้สืบค้นวิชาความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยมีผู้สอนให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทาง จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบูรพา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไข ทั้งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้มาซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การวิจัยมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามวัตถุประสงค์

จากกิจกรรมขั้นตอนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหลักการวิธีสอนดังกล่าวส่งผลให้ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ Phattarakangwan (2018) ได้ศึกษาพฤติกรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพอยู่ในระดับดี ซึ่งมีผลคะแนนความสามารถที่ได้จากการประเมิน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย โดยด้านที่มีคะแนนความสามารถมากที่สุดคือ ด้านผลงานและการนำเสนอ อยู่ในระดับดี รองลงมาคือด้านกระบวนการทำงาน อยู่ในระดับดี และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการวางแผนการทำงาน อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการทำงาน ด้านกระบวนการทำงาน และด้านผลงานและการนำเสนอ ได้กำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ ตามที่กลุ่มตนเองมีความสนใจโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ชุมชน ซึ่งเป็นการสะท้อนผลการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดชื่อเรื่อง การสำรวจชุมชน และการนำข้อมูลมาจัดทำเป็นผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการประเมินผลการทำงานจากศักยภาพของผู้เรียนตามสภาพจริงในทุกขั้นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Keeratichamroen (2004) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ต้องทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ การวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนด้วย โดยมีจุดเน้นเกี่ยวกับวิธีการวัดผลผู้เรียนที่หลากหลาย คำนึงถึงพื้นฐานความรู้และศักยภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคนดังนั้นการวัดผลและประเมินผลต้องประกอบด้วยหลัก 4 มาตรฐาน คือ มีความถูกต้องเหมาะสม มีประโยชน์ มีความแม่นยำ และมีความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Khammani (2011) กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) คือการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองของนักเรียน หากนักเรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเอง ไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเมื่อนักเรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในโลก ก็หมายถึงการสร้างความรู้ในตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยได้ประเมินผลงานของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้ได้ผ่านการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลทำให้แบบวัดความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกช่วงเวลา ซึ่งจากการประเมิน

ด้านผลงานและการนำเสนอ เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถอยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยที่สูงเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในด้านผลงานและการนำเสนอเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากที่มีการวางแผนและลงพื้นที่สำรวจ

ชุมชนมาแล้วก่อนหน้านี้ ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มนั้นมีข้อสรุปร่วมกันในเรื่องทิศทางในการทำงาน มีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่าในช่วงก่อนหน้านี้ เพราะกิจกรรมในขั้นตอนนี้ใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ในการทำงาน ซึ่งมีวิทยากรคอยให้คำแนะนำและมีครูผู้สอนควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ Ramangkun (2008) ที่กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรให้มีการผลิตและใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น ต้องอาศัยการนิเทศติดตามให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในลักษณะการรวมกลุ่มช่วยกันศึกษา ค้นคว้าทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินการตามขั้นตอนการผลิตสื่อได้เป็นที่น่าพอใจ โดยมีวิทยากรในโรงเรียนเป็นผู้นิเทศและดูแลผลงานที่ปฏิบัติได้อย่างใกล้ชิด

ส่วนด้านการวางแผนการทำงาน เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากด้านการวางแผนการทำงาน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินต่อกันโดยเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดเรื่องที่ศึกษา การเลือกแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การวางแผนสำรวจชุมชน การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงการทำงาน การมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้คนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการกลุ่มที่มีความเข้มแข็งในการทำงาน โดยปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ คือการวางแผนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Bisalbutra (2005) ที่ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการวางแผน ว่าทำให้ออกาสหรือความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้มีมากขึ้น เนื่องจากการวางแผนเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ การได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นทางเลือกหรือกิจกรรมที่จะใช้ปฏิบัติจึงผ่านการกลั่นกรองหรือการวิเคราะห์เป็นอย่างดีแล้ว จากการวิจัยพบว่าผู้เรียนยังขาดทักษะในการวางแผนที่รัดกุม การลำดับความสำคัญของกิจกรรม ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาต่อไป

จากการศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้เรียนอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ruengwongrojana (2015) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการทบทวนรายวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการทบทวน รายวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร มีค่าคุณภาพเฉลี่ยด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี และมีค่าคุณภาพเฉลี่ยด้านเทคนิคการผลิตสื่ออยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นั้นมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ความยืดหยุ่นของเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามแผนที่กำหนดไว้ จะต้องมี การวางแผนรอบเวลาให้มีความชัดเจนและความยืดหยุ่นได้ตามบริบทที่เป็นจริง ทั้งในส่วนของกิจกรรม ในห้องเรียนและกิจกรรมการสำรวจพื้นที่ชุมชน ที่ต้องใช้ระยะเวลามากกว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ

2. การฝึกผู้เรียนให้มีความกล้าแสดงออกและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จนเกิดเป็นทักษะติดตัวผู้เรียนนั้น จะทำให้ผู้เรียนมีความกล้าในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนมีไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ไปศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถในการทำโครงการ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม วิธีสอนแบบโครงการ เป็นต้น
3. ควรมีการใช้แหล่งเรียนรู้และการใช้ชุมชนเป็นฐาน ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเชิงบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระสังคมศึกษาและกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการสืบสานและการอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง

References

- Bedri, Z., de Frein, R. and Dowling, G. (2017). Community-based learning: A primer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1). Article 5. Retrieved from doi:10.21427/D7F143.
- Bisalbutra, S. (2005). *Lakkān wāngphāēn* [Planning]. Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University.
- Chaiya, S., Siribanpitak, P., & Sumettikoon, P. (2015). Thaksa thī chāmpen tō kānriānrū talōtchīwit khoṅg nisit naksuksā mahāwitthayaīlai [Lifelong Learning Skills of University Students: Theoretical Framework]. *Songklanakarīn Journal of Social Sciences and Humanities*. 21(3), 149-169.
- Chutsuriyawong, S. (2014). *Krabuānthat kānchat kānriānrū dōī chai chumchon pen thān phūā songsoēm khwāmsāmāt dān kān khit yāng mī wīchāranayān lāe kān kǎē panhā chōēng sāngsan samrap nakriān radap prathom suksā* [The Paradigm of Community Based Learning for Enhancing Critical Thinking and Creative Problem Solving Abilities for Elementary School Students]. Doctoral dissertation. Silpakorn University.
- Galbraith, M. W. (1995). *Community-Based Organizations at the Delivery of Lifelong Learning Opportunity*. Retrieved from <http://www.ed.gov/pubs/plliconf95/comm.html>
- Gardner, H. (2006). *Five Mind for the future*. Boston: Harvard Business School Press.

- Janjamsai, M. (2015). khroṅkān thoṭ chut prasopkān kānchat kānriānrū doī chai chumchon pen thān : koṛānisuksā kānbūranākān kānchat kānriānrū wicha 'oḱbæp sathapattayakam kap kānphatthana thiyū āsai khoṅg phūmīrāidainōj (Khroṅkān Bān Mankhong Chumchon Phrarām 9 bō 3) [Experiential modeling of community based learning case study of integration of architectural design learning and low-income housing development (Baan Munkong: Project at Rama 9 Suma 9 Sump 3 Community)]. **Phranakhon Rajabhat University Academic Journal**. 10(1), 143-156.
- Keeratichamroen, W. (2004). mātrathān kānwat læ pramoēnphon [Measurement and evaluation standards]. **IPST Magazine**. 3(133), 62-65.
- Khammani, T. (2011). **saṭ kānsōn: 'ongkhwāmru phūā kānchat krabuānkānriānrū thī mī prasitthiphāp** [Teaching science: knowledge for organizing effective learning processes]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Panich, V. (2014). **kānsāng kānriānrū sū satawat thī 21** [Forming Learning in the 21st century]. Nakhon Pathom: Nakhon Pathom Printing.
- Phattarakangwan, J. (2018). **kānsuksā phruttikam kānwāngphāen rūāng kānchatkān singwætloṃ samrap nakriān chan matthayommasuksā pī thī 6 duāi kānchat kānriānrū doī chai chumchon pen thān** [A study of planning behavior on environment management using community based learning of matthayomsuksa 6 students]. Master's thesis. Silpakorn University.
- Ramangkun, K. (2008). **kānphatthana bukkhalākōṅ Rōngriān Mukdahān kiēokap kānphalit læ kānchai sū 'ilekthroṅik (e-Learning)** [Personnel Development at Mukdahan School on electronic media production and use (e-Learning)]. Master's thesis. Mahasarakham University.
- Ratree, S. (2011). **'ēkkasān prakōp kānsōn wicha kānsūsān khōmūn** [Instructional package on data communication]. Bangkok: King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Ruengwongrojana, M. (2015). kānphatthana botriān 'ilekthroṅik phūā kānthopthūān rāiwichā kānbōrihān sapphayākōṅ manut samrap naksuksā radap 'anuparināyā Witthayālai Chumchon Samut Sākōṅ [The development of e-tutoring on human resource management for diploma samut sakhon community college student]. **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)**. 10(2), 1301-1314. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/98291/76513>.

- Sakcharoen, P. (2015). thritsadī kānriānrū phūyai læ næōkhīt kānriānrū duāi kānchīnam ton'ēng: krabuānkānriānrū phūā kānsongsoēm kānriānrū talōtchīwit [Adult learning theory and self-directed learning concept: learning process for promoting lifelong learning]. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*. 16 1(58), 8-12.
- Sosome, B. (2010). kānriānrū bāep chai chumchon pen thān kānriānrū [Community-based learning]. Nonthaburi: Academic Welfare Program Praboromarajchanok Institute.
- Suwannawong, Y. (2015). kānphatthana rūpbāep kānriānrū talōtchīwit bon thān withīchīwit chumchon phūā sōemsāng sukkhaphāp chumchon [Development of a lifelong learning model based on community way of life for enhance community health]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.
- Watthanakuljaroen, T. (2010). kānsūsān 'ilekthronik kap kānsuksā [Electronic Communication in education]. In graduate school of education Sukhothai Thammathirat Open University (Ed.), *pramuān sārā chut wichā sū'ilekthronik læ thōrakhamanākhom phūā kānsuksā* [Instructional Package on Electronic and tele-communication media in education] (pp. 2-40). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press.